

Conclusies belangrijk onderzoek naar biologisch eten afgezwakt onder druk van onderzoeksinstituut TNO

22 okt 2020 • leestijd 4 minuten

De conclusies van een belangrijk onderzoek naar de vraag of biologisch voedsel gezonder is dan gangbare voeding, zijn in 2007 afgezwakt. Dat gebeurde onder druk van één van de deelnemende partijen, onderzoeksinstituut TNO. "Ik moest zeggen: wij kunnen geen conclusies trekken", zegt onderzoeksleider Machteld Huber in de Zembla-uitzending 'Het kippenexperiment'. Maar bepaalde uitkomsten van het unieke onderzoek gaven wel degelijk aanwijzingen dat biologische voeding gezonder zou kunnen zijn.

In 2005 ging het anderhalf jaar durende [onderzoek 'Biologisch gezonder?'](#) van start. Het onderzoek was een initiatief van arts-onderzoeker Machteld Huber, die toen verbonden was aan het Louis Bolk Instituut. Nooit eerder was een dergelijk onderzoek uitgevoerd en na afronding van het kippenexperiment is er nooit een vervolgonderzoek gedaan.

Aan het onderzoek werkten ook de faculteit diergezondheid van de Wageningen Universiteit (WUR), het Rikilt (Rijksinstituut voor voedselveiligheid) en TNO mee en het werd gefinancierd door het ministerie van Landbouw, de Rabobank en Triodosbank.

Biologische versus reguliere landbouw

Het ging om een gevoelig onderzoek, vertelt Huber. Het Louis Bolk Instituut stond bekend als voorstander van biologische landbouw, de WUR als academisch aanjager van de reguliere landbouw. Ze werd gewaarschuwd door Henk van Latesteijn, oud-ambtenaar van het ministerie van Landbouw en voormalig stafmedewerker van de Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid. "Ik dacht: pas op, met een onderzoek als dit bestaat het risico dat het in de prullenbak verdwijnt, omdat er uitkomsten uit kunnen komen die bepaalde mensen niet welgevallig zijn", aldus Van Latesteijn.

"Je spreekt over biologische landbouw versus de gevestigde landbouw", zegt voormalig minister van Landbouw Cees Veerman. "Het is niet alleen maar: jongens, wat is nou het beste, daar zitten belangen achter, daar zitten financiële belangen achter."

In het onderzoek werd gekeken of er verschillen in gezondheid konden worden ontdekt bij twee groepen kippen, waarbij de ene groep biologisch voedsel kreeg en de andere groep gangbaar voedsel. Het betrof een onderzoek naar zogeheten biomarkers. Lange tijd leken beide groepen kippen even gezond te zijn, totdat besloten werd hen ziek te maken. Toen bleek dat de kippen die biologisch voedsel hadden gegeten een krachtiger immuunreactie vertoonden en sneller hun groei weer oppakten dan de andere groep kippen. Conclusie: er zijn aanwijzingen dat de biologische gevoerde kippen een alerter immuunsysteem hebben ontwikkeld en sneller herstellen en dus mogelijk gezonder zijn.

Kijk de uitzending 'Het kippenexperiment'

TNO dreigde met terugtrekken

Met die conclusie was TNO het niet eens, vertelt Huber in Zembla. Zij moest bij de overhandiging van het rapport aan minister van landbouw Gerda Verburg, in december 2007, in haar toespraak zeggen dat geen conclusies konden worden getrokken. Deed zij dit niet, dan zou TNO zich uit het onderzoek terugtrekken en publiekelijk verklaren dat het een waardeloos onderzoek was. "Dat is chantage en dan ben je machteloos", zegt Huber.

TNO wilde niet voor de camera reageren, en stelt in een schriftelijke reactie dat niet meer te achterhalen is hoe er destijds met Huber is gecommuniceerd. Wel verklaart de manager die destijds met Huber sprak telefonisch: "Wij waren het inderdaad niet eens met de conclusies, die vonden wij te ver gaan."

Voormalig minister van Landbouw Cees Veerman, die destijds het besluit had genomen om het onderzoek te financieren, zegt over de gang van zaken: "Dat is gewoon verkeerd, je moet nooit druk uitoefenen op een onderzoeker."

Conflict met WUR

Na de presentatie van het rapport ontstaat er ook een conflict tussen de onderzoeksleider en de mede-onderzoekers van de Wageningen Universiteit (WUR). Professor Huub Savelkoul, hoogleraar immunologie aan de WUR, schrijft in een artikel voor een wetenschappelijk tijdschrift dat de met biologisch voedsel gevoerde kippen mogelijk een 'hyperactief immuunsysteem' hebben ontwikkeld. Met andere woorden: dit kan leiden tot allergische reacties.

Volgens Huber gaven de data geen enkele aanleiding voor deze stelling; na een krachtige reactie daalden de immuunwaarden weer snel en de dieren hervatten hun groei. Savelkoul dient het artikel zonder overleg met Huber in. Tijdens een gesprek nadien spreekt zij hem aan op de in haar ogen onwetenschappelijke en oncollegiale gang van zaken. "In klein gezelschap heeft hij toen gezegd: het past niet bij mijn wetenschappelijk imago dat de biologische etende kip gezonder is", aldus Huber. Savelkoul noemt dit in Zembla "aperte leugens", maar in de notulen van het gesprek staat: "HS wenst in zijn wetenschappelijke profiel niet geassocieerd te worden met 'organic'."

'Zoek het beter uit'

Omdat minister Verburg teleurgesteld was in de resultaten van het onderzoek besloot zij uiteindelijk om geen vervolgonderzoek te financieren. Nu bekend is wat er achter de schermen precies is gebeurd, vindt Cees Veerman